Euroopa Parlament
2019-2024

Tööhõive- ja sotsiaalkomisjon

2022/2170(INI)

5.5.2023

RAPORTI PROJEKT

töökohtade loomise kohta: õiglane üleminek ning sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeeringud
(2022/2170(INI))

Tööhõive- ja sotsiaalkomisjon

Raportöör: Sara Matthieu

SISUKORD

lk

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK....3

SELETUSKIRI....8

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

töökohtade loomise kohta: õiglane üleminek ning sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeeringud
(2022/2170(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitust õiglase kliimaneutraalsusele ülemineku tagamise kohta[1],

– võttes arvesse 12. detsembril 2015. aastal ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgul Pariisis vastu võetud kokkulepet (Pariisi kokkulepe),

– võttes arvesse komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatist „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019)0640),

– võttes arvesse komisjoni 14. juuli 2021. aasta teatist „Eesmärk 55“: ELi 2030. aasta kliimaeesmärgi saavutamine teel kliimaneutraalsuseni (COM(2021)0550),

– võttes arvesse 4. novembri 2021. aasta deklaratsiooni õiglase ülemineku tingimuste rahvusvahelise toetamise kohta, mis võeti vastu ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 26. istungjärgul Glasgow’s,

– võttes arvesse komisjoni 23. veebruari 2022. aasta teatist, milles käsitletakse inimväärset tööd kogu maailmas üleilmseks õiglaseks üleminekuks ja kestlikuks taastumiseks (COM(2022)0066),

– võttes arvesse komisjoni 4. märtsi 2021. aasta teatist „Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava“ (COM(2021)0102),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrust (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu[3],

– võttes arvesse komisjoni 17. septembri 2020. aasta teatist „Kogu ELi hõlmav hinnang lõimitud riiklikele energia- ja kliimakavadele. Rohepöörde ja majanduse taastumise edendamine lõimitud energia- ja kliimakavade kaudu“ (COM(2020)0564),

– võttes arvesse komisjoni 1. juuli 2020. aasta teatist jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta

[1] ELT C 243, 27.6.2022, lk 35.
[2] ELT L 231, 30.6.2021, lk 1.
[3] ELT L 57, 18.2.2021, lk 17.

(COM(2020)0274),

– võttes arvesse komisjoni 5. mai 2021. aasta teatist „2020. aasta uue tööstusstrateegia ajakohastamine: ehitame üles tugevama ühtse turu, et Euroopa saaks taastuda“ (COM(2021)0350),

– võttes arvesse nõukogu 24. novembri 2020. aasta soovitust jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja toimetulekut toetava kutsehariduse kohta[4],

– võttes arvesse ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks (nullnetotööstuse määrus) (COM(2023)0161),

– võttes arvesse kodukorra artiklit 54,

– võttes arvesse regionaalarengukomisjoni arvamust,

– võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni raportit (A9-0000/2023),

A. arvestades, et rohepööre laiendab oluliselt taastuvenergia, energiatõhususe ja ringmajandusega seotud majandustegevust, muutes samal ajal ka muud liiki majandustegevust;

B. arvestades, et õiglane üleminek peaks hõlmama kvaliteetsete töökohtade loomise, töökohal diskrimineerimise vastu võitlemise ja tööstandardite tõstmise võimaluse ärakasutamist;

C. arvestades, et sektorites, kus üleminekul CO_2-neutraalsele majandusele on oodata töövõimaluste tekkimist, domineerivad endiselt suurel määral mehed;

D. arvestades, et CO_2-neutraalsuse saavutamine 2050. aastaks eeldab muutuste prognoosimist ja sobivaid raamtingimusi, et toetada liikumist ühelt töökohalt teisele, sealhulgas praeguse tööjõu oskuste täiendamist, ümberõpet ja täiendusõpet;

E. arvestades, et kliimameetmetega seotud investeeringute puudujääk on kuni 2030. aastani hinnanguliselt 520 miljardit eurot aastas;

F. arvestades, et töötajate ja ametiühingute osalemine ülemineku juhtimises ning muutuste prognoosimises ja sotsiaalses juhtimises on õiglase, kaasava ja eduka ülemineku eeltingimus;

Tööturu võimalused keskkonnasäästlikule majandusele üleminekul

1. rõhutab, et üleminek taastuvale ringluspõhisele ühiskonnale ning majandusele võimaldab luua nii uusi töökohti kui ka muuta olemasolevad töökohad peaaegu kõigis sektorites keskkonnahoidlikeks ja kestlikeks;

2. märgib, et rohepöörde tööhõivepotentsiaal on seotud ka kestliku majandustegevusega, nagu energiatõhusaks renoveerimine, remont ja mahepõllumajandus, mis on

[4] ELT C 417, 2.12.2020, lk 1.

töömahukamad kui nendega asendatavad tegevused;

3. märgib, et üleminekul on märkimisväärne potentsiaal luua kohalikke töökohti, mida ei saa mujale üle viia, aidates tugevdada Euroopa suveräänsust ja vastupanuvõimet;

4. kutsub komisjoni üles töötama välja kontseptuaalsed suunised selle kohta, mis on keskkonnahoidlik töökoht, võttes aluseks selle potentsiaali majanduse keskkonnasäästlikumaks muutmisel ning panuse inimeste tervisesse ja heaolusse ning inimväärsesse töösse;

Inimväärne töö õiglasel üleminekul

5. rõhutab, et tööturu rohepööre peaks käima käsikäes ülespoole suunatud lähenemisega parematele töötingimustele ja atraktiivsetele karjäärivõimalustele;

6. kordab oma üleskutset, et ELi rahastamine, sealhulgas riigiabi, peaks sõltuma avaliku poliitika eesmärkidest, eelkõige sotsiaalsetest nõuetest; rõhutab, et avaliku sektori asutused peaksid olema eeskujuks ja kehtestama riigihangetes sotsiaalsed kriteeriumid; kutsub üles vaatama läbi riigihangete direktiivi tagamaks, et kasu saavad ettevõtjad toetaksid kollektiivläbirääkimisi, kvaliteetseid töökohti, kvaliteetset töökohapõhist õpet, inimväärset ja võrdset tasu ning koolitust;

7. tuletab meelde, et ELi töötervishoiu ja tööohutuse strateegias tuleks arvesse võtta spetsiifilisi riske uutes sektorites ning hõlmata kliimamuutustest ja keskkonnaseisundi halvenemisest tulenevaid riske;

8. rõhutab, kui oluline on kaasata ülemineku kavandamisse noori; kutsub liikmesriike üles hõlbustama tasustatud, kvaliteetse ja kaasava praktika ja töökohapõhise õppe kättesaadavust noortele;

9. rõhutab, et sooline võrdõiguslikkus peaks saama keskkonnasäästliku majanduse strateegiate lahutamatuks osaks; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma kõik meetmed tagamaks, et olemasolev sooline ebavõrdsus ei kanduks üle tärkavasse keskkonnasäästlikku majandusse;

Õiglase ülemineku jaoks vajalikud oskused

10. rõhutab, et vaja on anda haridust ja koolitust valdkondades, mis on seotud tööturul ja tulevikku suunatud sektorites kindlaks tehtud vajaminevate oskustega, tagamaks, et tööturg on rohepöörde jaoks valmis;

11. rõhutab, et igal töötajal peab olema individuaalne õigus haridusele, töötajate koolitusele ja elukestvale õppele, mis peaks kajastuma kogu ELi ja riikide keskkonnapoliitikas ning ettevõtjate leevendus- ja kohanemisstrateegiates; rõhutab asjaolu, et õigus koolitusele peaks hõlmama tasustatud õppepuhkust;

12. rõhutab sotsiaaldialoogi, kollektiivläbirääkimiste ja sotsiaalpartnerite rolli riiklike, valdkondlike ja ettevõtjaspetsiifiliste oskuste kujundamisel kvaliteetsete töökohtade strateegiate ja koolituse jaoks;

13. kutsub liikmesriike üles integreerima koolitus- ja haridussüsteemidesse kestliku arengu ning keskkonnaalased pädevused ja oskused;

14. rõhutab, et koolitus peaks olema piisavalt kvaliteetne ja selle tulemuseks peaks olema kvalifikatsioon, mida valideeritakse läbipaistvate ja selgete ning võrreldavust võimaldavate tunnustamis- ja sertifitseerimissüsteemide kaudu;

Avaliku poliitika sidusus rohepöörde tööhõivepotentsiaali täielikuks väljaarendamiseks

15. rõhutab, et keskkonnaalaste õigusaktide täielik rakendamine on oluline keskkonnasäästliku majandusega seotud potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks ja seega töökohtade loomiseks;

16. kutsub komisjoni üles lisama kõikidesse keskkonnaalastesse õigusaktidesse sotsiaal-majandusliku mõju hindamise, milles võetakse arvesse töökohti, oskusi ja töötingimusi;

17. nõuab energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse läbivaatamist, et ajakohastada riiklikke energia- ja kliimakavasid õiglase ülemineku eesmärkidega;

18. rõhutab liikmesriikide tähtsust valdkondliku sotsiaaldialoogi ja kollektiivläbirääkimiste edendamisel, eriti uutes keskkonnasäästlikes tööstusharudes, ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kaasamise tagamisel; rõhutab, et miinimumpalga direktiiv on suurepärane võimalus tugevdada kollektiivläbirääkimisi ja ametiühingute esindatust tärkavates sektorites;

19. nõuab, et ajakohastataks direktiivi 2002/14/EÜ (töötajate teavitamise ja nõustamise kohta ELis), et lisada teavitamis- ja nõustamisõigused üleminekukavadesse, mida ettevõtjad rakendavad kogu oma tegevuses ja väärtusahelas;

20. nõuab, et kõik rohepöördest mõjutatud ettevõtjad võtaksid vastu kohustuslikud õiglase ülemineku kavad, mille üle peetakse läbirääkimisi ametiühingute ja töötajate esindajatega;

21. peab kahetsusväärseks, et komisjoni ettepanek majanduse juhtimise paketi hindamise kohta ei loo liikmesriikidele piisavalt eelarvepoliitilist manööverdamisruumi vajalike keskkonnahoidlike ja sotsiaalsete investeeringute tegemiseks;

22. nõuab ELis olulist üleminekut palkade maksustamiselt vara maksustamisele, et stimuleerida töökohtade loomist ja vähendada ebavõrdsust;

23. rõhutab tugevate turvavõrkude tähtsust, et täiendada töökohtade loomise meetmeid ja tagada, et kedagi ei jäeta kõrvale, sealhulgas piisav miinimumsissetulekutoetus, piisavad töötushüvitised ja miinimumpalk;

Investeeringud kestlike töökohtade loomisse: investeeringute roll

24. tunnistab, kui tähtis on teha sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeeringuid sotsiaalsete ja keskkonnaalaste vajadustega tegelevate organisatsioonide rahastamiseks, eeldades selgelt mõõdetavat sotsiaalset ja keskkonnaalast kasu, sealhulgas tööhõivele ja töökohtade kvaliteedile;

25. rõhutab era- ja finantssektori hädavajalikku rolli rahastamise suunamisel kestlikesse investeeringutesse ja kliimaneutraalsele majandusele ülemineku võimaldamisel;

26. nõuab Euroopa suveräänsuse fondi kiiret loomist koos äsja eraldatud ELi rahaliste vahenditega, et teha ulatuslikke investeeringuid keskkonnahoidlikku tehnoloogiasse;

27. nõuab õiglase ülemineku fondi suurendamist ja temaatilise kohaldamisala laiendamist;

28. kutsub komisjoni üles jätkama kvaliteetsete töökohtade loomiseks tehtavate investeeringute ja kulutuste jälgimist ja edendamist taasterahastu „NextGenerationEU“, taaste- ja vastupidavusrahastu ning Euroopa Sotsiaalfond+ raames ning tagama jätkuvalt Euroopa Parlamendi tiheda kaasamise;

°

° °

29. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

SELETUSKIRI

Kliimamuutuste tagajärjed on tõsised ja potentsiaalselt katastroofilised. Selle suundumuse tagasipööramine on väga tähtis meie planeedi ja tulevaste põlvkondade jaoks ning töökohtade ja töötajate õiguste kaitsmiseks. See nõuab leevendamis- ja kohanemisstrateegiaid kõigis majandussektorites. Majandussektorite CO_2 heite vähendamine annab võimaluse luua uusi töökohti, eelkõige energia- ja ringmajanduse sektorites.

Oskusteaastad ja kavandatud nullnetotööstuse määrus toovad üsna ilmekalt esile oskuste rolli selles üleminekus. Oskuste täiendamine, ümberõpe ja elukestev õpe on kõik õiglase ja kaasava ülemineku tagamiseks otsustava tähtsusega. Õiglane üleminek ei tähenda aga üksnes koolitust ja oskusi.

Rohepööre peaks andma töötajatele võimaluse luua rohkem ja paremaid, stabiilse töösuhtega, õiglase töötasu ja inimväärsete töötingimustega töökohti, kaasates protsessi igasse etappi töötajad ja ametiühingud. Kui palgavaesus ja ebavõrdsus, majanduslik ebakindlus ja ebakindel töö endiselt suureneb, ei tooks kliimaneutraalsele majandusele üleminekul üksnes oskustele ja töökohtade loomisele keskendumine kaasa õiglust. Vajalikud muudatused peaksid võimaldama ülespoole suunatud lähenemist ega tohiks ohustada kvaliteetset tööhõivet.

Samal ajal peaks ettevõtjatele antav avaliku sektori toetus olema alati seotud töötajate õiguste austamisega. ELil ja liikmesriikidel võib olla tugev suunav mõju, millega tagatakse, et ELi toetust saavad ettevõtjad parandavad töötingimusi ja investeerivad kestlikesse töökohtadesse.

On selge, et ei avalik ega erasektor saa ülemineku tööturumõõtmega seoses olla enesega rahulolev. Õiglane üleminek tähendab ettevõtja, regulatiivsest ja investeeringute seisukohast tugevat valmisolekut muutusteks. Stiimulite süsteemiga tuleks edendada kvaliteetsete ja kestlike töökohtade loomist, samal ajal kui soodustada tuleks hea keskkonna- ja sotsiaalse mõjuga investeeringuid.